

AANBEVELING 23

GERD-cijfers voor Vlaanderen voor de internationale statistieke

23 september 2004

INHOUD

INLEIDING	3
SCHETS VAN DE PROBLEMATIEK.....	3
VASTSTELLINGEN EN AANBEVELINGEN	7

GERD-cijfers voor Vlaanderen voor de internationale statistieken

INLEIDING

In het Vlaams Regeerakkoord 2004 – 2009 engageert de nieuwe Vlaamse regering zich om het Innovatiepact, op 21 maart 2003 ondertekend door de vorige Vlaamse regering, de bedrijfswereld, universiteiten en onderzoeksinstituten, correct uit te voeren. In kwantitatieve termen betekent dit dat er zal naar gestreefd worden de Europese 3%-norm te halen. Tevens erkent het regeerakkoord de VRWB expliciet als de instantie die de realisatie van de Innovatiepact-doelstelling moet opvolgen. De VRWB heeft een referentie-instrumentarium van kernindicatoren ontwikkeld voor de kwantitatieve evaluatie van het Innovatiepact¹. In zijn commissie Begroting en Financiën wordt nu een eerste invulling van deze kernindicatoren voorbereid.

De 3%-norm slaat op de bruto binnenlandse uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling (BUOO) uitgevoerd in het beschouwde grondgebied uitgedrukt in % van het BBP van datzelfde grondgebied. Dit wordt ook wel de O&O-intensiteit van het beschouwde land of regio genoemd. De BUOO kunnen verder worden opgesplitst in het deel gefinancierd door de publieke sector (Europese streefnorm van 1%), en het deel gefinancierd door de private sector (Europese streefnorm van 2%). Deze O&O-statistieken zijn gebaseerd op retrospectieve enquêtes bij de organisaties die O&O-activiteiten hebben verricht op het grondgebied, en worden voor Vlaanderen verzameld en berekend door het Steunpunt O&O-Statistieken.

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid stelt evenwel vast dat net deze cruciale kernindicator voor Vlaanderen ontbreekt in de internationale statistieken.

SCHETS VAN DE PROBLEMATIEK²

De Bruto Binnenlandse Uitgaven voor Onderzoek en Ontwikkeling (BUOO) of Gross Expenditures on R&D (GERD) in de internationaal gehanteerde terminologie, zijn de bruto binnenlandse uitgaven voor de O&O-werkzaamheden in het beschouwde grondgebied over een periode van twaalf maanden. Daarbij zijn inbegrepen de O&O uitgevoerd in het beschouwde grondgebied die gefinancierd worden door bronnen buiten het beschouwde grondgebied, maar niet de betalingen van binnenlandse ingezetenen voor O&O-werkzaamheden buiten het grondgebied. Het gaat hier dus slechts om de intramurale uitgaven.

---

¹ VRWB Aanbeveling 22 “Innovatiepact: Referentie-instrumentarium voor de kwantitatieve evaluatie” dd. 22 januari 2004

² Bron: Document Steunpunt O&O-Statistieken dd. 4/11/2003 t.b.v. Stuurgroep O&O-statistieken

De O&O-statistieken zijn gebaseerd op retrospectieve enquêtes bij de organisaties die O&O-activiteiten hebben verricht op het grondgebied.

De bruto binnenlandse uitgaven voor O&O of GERD worden in hoofdzaak geanalyseerd volgens twee optieken, zijnde:

- **GERD per uitvoeringssector**, waar de uitgaven geïdentificeerd worden volgens de locatie van de activiteit (*wie doet O&O?*)
  - bedrijven: BERD: Business Expenditures on R&D
(*zowel ondernemingen als collectieve onderzoeksinstituten*)
  - overheden: GOVERD: Government Expenditures on R&D
  - hoger onderwijs: HERD: Higher Education Expenditures on R&D
(*zowel universiteiten, als onderzoeksinstituten verbonden aan universiteiten³, als hogescholen*)
  - instellingen zonder winstoogmerk: PNP: Not for Profit Organisations Expenditures on R&D
(*zowel semi-publieke als private organisaties en internationale organisaties*)

Het gaat hier om de O&O activiteiten die worden uitgevoerd binnen de statistische eenheid. Naar bestemming worden dus enkel de intramurale uitgaven in rekening genomen, ongeacht de herkomst van de middelen.

- **GERD per financieringsbron** waar de uitgaven geïdentificeerd worden volgens de herkomst van de fondsen (*wie financiert O&O?*)
  - ondernemingen
  - overheid
  - instellingen zonder winstoogmerk,
  - hoger onderwijs
  - buitenland

De gezamenlijke inspanningen van alle sectoren leveren de totale bruto uitgaven voor O&O in een beschouwd geografisch gebied. Dit zijn de Bruto Binnenlandse Uitgaven voor O&O (BUOO) of

GERD: Gross Expenditure on R&D : $GERD=BERD+GOVERD+HERD+PNP$

---

³ VIB en IMEC worden hierbij niet ingedeeld bij Hoger Onderwijs maar bij de Overheidsinstellingen (CFS-STAT)

Om internationale vergelijkingen te vergemakkelijken worden de GERD uitgedrukt in procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze indicator meet de O&O-intensiteit en schakelt aldus de invloed van de grootte van een gebied uit.

De 3% norm slaat op de GERD als % van het BBP.

Bij het toepassen van deze internationale definities voor de regio's binnen België werd binnen CFS-STAT de volgende procedure afgesproken: de allocatie gebeurt via de geografische locatie van de responderende entiteit.

Bij het toepassen voor Vlaanderen dient men evenwel rekening te houden met de specifieke Belgische federale staatsstructuur, die gewest- en gemeenschapsmateries onderscheidt. Voor de BERD, GOVERD, PNP, BBP, wordt het Vlaams Gewest als territoriale entiteit gehanteerd.

De HERD, de uitgaven in het hoger onderwijs, zijn evenwel gemeenschapsmaterie.

De HERD voor Vlaanderen kunnen m.a.w. op twee manieren worden berekend:

- * HERD voor de Vlaamse Gemeenschap of HERDgem: de O&O activiteiten van de Vlaamse gemeenschapsinstellingen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gevestigd⁴, worden mee in rekening gebracht, en dit zowel voor de benadering per financieringsbron (de publieke middelen in het bijzonder) als deze voor de uitvoering van het onderzoek.
- * HERD voor het Vlaamse Gewest of HERDgew: de O&O activiteiten van de Vlaamse gemeenschapsinstellingen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gevestigd, worden niet mee in rekening gebracht.

Bij wijze van voorbeeld volgt hieronder de berekening van de GERD en de O&O-intensiteit van Vlaanderen in de periode 1993-2001, gebruikmakend enerzijds van de HERD voor de Vlaamse Gemeenschap, en anderzijds van de HERD voor het Vlaamse Gewest. Het verschil tussen beide benaderingen, zijnde de uitgaven in Vlaamse instellingen uit het hoger onderwijs gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, geeft een licht verschil voor de totale GERD cijfers.

De totale uitgaven voor O&O in Vlaanderen (GERD) kunnen berekend worden als de som van BERD, HERD, GOVERD en PNP. Met de twee benaderingen voor HERD, volgens Gewest en Gemeenschap, hebben we ook twee benaderingen voor GERD: respectievelijk de GERDgew en GERDgem.

---

⁴ Het gaat hier met name vooral om de VUB en KUBrussel als universitaire instellingen, het Universitair instituut voor het Jodendom als Zelfstandig universitair onderzoekscentrum en voor de Hogescholen: Erasmus, Hogeschool voor Wetenschap en Kunst en EHSAL.

*Totale intramurale uitgaven voor O&O in het Vlaamse Gewest
In mio EUR , lopende prijzen*

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
BERD	1347	1409	1460	1604	1798	1941	2138	2524	2818
HERDgew	311	331	344	367	400	438	477	484	525
GOVERD ⁵	96	104	109	146	160	192	220	234	250
PNP	29	32	31	32	32	32	33	34	35
GERDgew	1783	1876	1944	2149	2390	2603	2868	3276	3628

*Totale intramurale uitgaven voor O&O in de Vlaamse Gemeenschap
In mio EUR , lopende prijzen*

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
BERD	1347	1409	1460	1604	1798	1941	2138	2524	2818
HERDgem	362	384	402	412	469	501	533	552	589
GOVERD	96	104	109	146	160	192	220	234	250
PNP	29	32	31	32	32	32	33	34	35
GERDgem	1834	1929	2002	2194	2459	2666	2924	3344	3692

Als we de totale uitgaven voor O&O (GERD) uitdrukken als % van het BBPR bekomen we voor 2001 een percentage van 2.49% voor de GERD op gewestniveau en 2.53% voor de GERD op gemeenschapsniveau. De GERDgem vallen dus licht voordeliger uit voor Vlaanderen (0.04%).

Totale intramurale uitgaven voor O&O als % van het BBPR in Vlaanderen, lopende prijzen

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
%GERDgew/BBPR	1.72	1.71	1.69	1.84	1.93	2.04	2.14	2.32	2.49
%GERDgem/BBPR	1.77	1.76	1.75	1.87	1.99	2.09	2.18	2.36	2.53

⁵ De instellingen IMEC en VIB worden voor de gehele periode 1993-2002 ingedeeld bij GOVERD en niet bij HERD, zoals in het verleden het geval was.

VASTSTELLINGEN EN AANBEVELINGEN

- 1.** Een statistiek is gedefinieerd bij conventie. Dit is geen absoluut wetenschappelijk omliggende definitie maar een methodologische afspraak om betrouwbaarheid van interpretatie van de cijfers te waarborgen. Tot voor kort werden de conventies inzake O&O-statistieken enkel bepaald door een vrijwillige aanvaarding van OESO-afspraken. Maar sinds kort is er een Europese regelgeving (Beschikking Nr.1608/2004/EG Mei 2003; Verordening (EG) Nr. 753/2004) die een wettelijk kader definieert voor de O&O-statistiek. Hierdoor worden alle Belgische overheden gebonden. Regionale statistieken worden gedefinieerd op 'NUTS'-niveau, d.i. het territoriale niveau. Er zullen geen andere worden gepubliceerd.
- 2.** Wegens het verzet van vooral de Franse Gemeenschap vraagt België een 'derogatie' van de verplichting om deze regionale cijfers te leveren, meer bepaald voor de HERD. En de HERD zijn nodig voor het berekenen van de GERD. Het gevolg is dat er geen regionale statistieken van België worden berekend en geleverd aan de internationale instanties. De gemeenschapsstatistiek kan immers niet 'gemengd' worden met de geweststatistiek (t.t.z. de Belgische GERD is niet samen te stellen uit gemeenschapsstatistieken omdat dan Brussel als territorium geen correcte statistiek kan publiceren). De twee moeten dus uit elkaar worden gehouden, naargelang de context.
- 3.** Voor eigen gebruik kan een overheid zijn eigen conventies gebruiken: statistieken staan immers in functie van het evalueren van bepaalde beleidsdoelstellingen en worden in een bepaalde institutionele context gebruikt. De Vlaamse overheid heeft behoefte aan een statistiek op gemeenschapsniveau.
- 4.** De beslissingen in het verleden om geen GERDgew statistieken voor Vlaanderen te publiceren werden steeds ad hoc genomen, maar werden nooit onderbouwd of geactualiseerd.
- 5.** De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid beveelt daarom het volgende ten stelligste aan:

  - 5.1.** Voor intern gebruik publiceert de Vlaamse overheid de twee statistieken GERDgem en GERDgew.

- 5.2.** Voor internationaal gebruik en vergelijkbaarheid publiceert de Vlaamse overheid de geweststatistiek GERDgew. Aan de internationale instanties wordt een derogatie gevraagd en steeds het bestaan van de gemeenschapsdimensie vermeldt (met * laten opnemen in de Eurostat-statistieken). Het verschil is immers vrij gering en geeft geen echte vertekening van de Vlaamse O&O-inspanningen.
- 5.3.** De Vlaamse overheid eist dat de geweststatistiek GERDgew voor Vlaanderen in de internationale statistieken wordt gepubliceerd over de bezwaren heen van de Franse gemeenschap.

Elisabeth Monard
Secretaris

Karel Vinck
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

E. Monard, secretaris

VRWB-secretariaat
North Plaza B
Koning Albert II-laan 7 - 4e verd.
B-1210 Brussel

Tel. +32 (0)2 553.45.20
Fax +32 (0)2 553.45.23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.vlaanderen.be

